

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 55 · MATURA USTNA 2027–2028

FERDYDURKE · KONTEKST: SYZYFOWE PRACE

KTOŚ CI PRZYPRAWIŁ GĘBĘ

Pytanie jawne 55: „Człowiek wobec presji otoczenia. Omów zagadnienie na podstawie znanych Ci fragmentów Ferdynarda Witolda Gombrowicza. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”. Proponowany kontekst: Syzyfowe prace Stefana Żeromskiego.

TEŻA W JEDNYM ZDANIU

Otoczenie narzuca człowiekowi rolę i obraz jego osoby, a obrona niezależności jest trudna, bo nawet bunt może stać się kolejną narzuconą rolą.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

„Ferdynard” pokazuje, że otoczenie narzuca człowiekowi rolę, a nawet bunt może stać się kolejną „gębą”.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Józio i Marcin Borowicz dowodzą, że nie da się żyć poza spojrzeniem innych, ale można rozpoznawać narzucone role.

SCHEMAT ODPOWIEDZI

Dwa, trzy fragmenty — Pimko, lekcja Bładaczki, Młodziakowie albo Miętus. Kto komu przypisuje rolę, jak działa nacisk, czy opór naprawdę daje wolność. Kontekst: Borowicz i Zygier. Wniosek: nie da się żyć poza spojrzeniem innych, ale można rozpoznawać narzucone „gęby” — i pilnować, żeby nie narzucać własnych kolejnym ludziom.

Chcesz mieć to pytanie z głowy? W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: niekazmuliczyc.pl/psst/

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Postaw tezę — Dlaczego cudze spojrzenie może wpływać na to, kim człowiek się staje?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Otoczenie przypisuje jednostce „gębę” i formę: gotowy obraz oraz oczekiwane zachowanie. Człowiek musi się do nich odnosić nawet wtedy, gdy próbuje je odrzucić.

2. Józio i szkoła — Jak Pimko i Bładaczka wywierają presję na Józia oraz innych uczniów?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Pimko traktuje dorosłego Józia jak dziecko i umieszcza go w szkolnej roli. Bładaczka oczekuje obowiązkowego zachwyty nad literaturą. Obaj narzucają zachowanie zamiast pozwolić na własną ocenę.

3. Czy bunt uwalnia? — Co pokazują Młodziakowie i Miętus?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Dom Młodziaków deklaruje swobodę, lecz także wymaga odgrywania obrazu nowoczesności. Miętus szuka autentyczności, ale próbuje dopasować parobka do własnego ideału. Opór przeciw jednej formie może stworzyć następną.

4. Kontekst — Jaka presja działa na Borowicza w *Szyfowych pracach* i co pomaga mu ją rozpoznać?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Rusyfikacyjna szkoła próbuje ukształtować język i tożsamość ucznia. Recytacja „Reduty Ordona” przez Zygiera pomaga Marcinowi odkryć polską kulturę. U Gombrowicza presja ma szerszy, społeczny zasięg.

5. Pytanie komisji — Czy da się żyć bez „gęby”?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Według Gombrowicza nie: zawsze jesteśmy w jakiejś formie. Można jednak ją sobie uświadamiać.

6. Pytanie komisji — Kto w powieści najlepiej opiera się presji?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Np. Gałkiewicz („nie zachwyca”), ale i on zostaje złamany. Bunt też staje się formą.